

Remissyttrande avseende Miljömålsberedningens betänkande ”Sveriges nationella klimatmål – uppdaterat etappmål till 2030”

Lantbrukarnas Riksförbund, LRF, är en demokratisk partipolitiskt obunden intresse- och företagarorganisation för jord- och skogsbrukare. LRF verkar för utveckling av företag och företagare med jord, skog, trädgård och landsbygdens miljö som bas, så att de kan förverkliga sina ambitioner om tillväxt, lönsamhet och attraktionskraft. Det gröna näringslivet står för 4 procent av Sveriges BNP. LRF har 120 000 medlemmar, där varannan medlem är företagare och 9 000 är förtroendevalda.

Övergripande synpunkter

LRF välkomnar den breda politiska enigheten i Miljömålsberedningen om klimatmålen. Det är positivt att målen harmoniseras med EU:s regelverk. Samtidigt betonar vi att fokus måste ligga på att minska de fossila utsläppen, inte på att begränsa jord- och skogsbruket som är en del av lösningen. Nu måste utredningens ord följas av handling. Svenskt jordbruk har redan minskat sina utsläpp och är redo att ta nästa steg, men det kräver att politikerna skapar de verktyg som de gröna näringarna efterfrågar. Svenskt jordbruk ska kunna öka livsmedelsproduktionen och samtidigt minska utsläppen. Därför är det viktigt att regering och riksdag ger tydliga förutsättningar för investeringar i ny teknik, biogas och klimatåtgärder på gårdsnivå, inte bara skärpta krav. Vi förväntar oss att den nu pågående Styrmedelsutredningen, Utredningen för ett fossilfritt samhälle, levererar på dessa frågor. Regeringens beslut att inkludera ytterligare sektorer i EU ETS2, däribland jord- och skogsbrukets arbetsmaskiner, innebär betydande kostnadsökningar för en bransch som redan verkar under hård ekonomisk och regulatorisk press. LRF vill särskilt understryka att jord- och skogsbrukets arbetsmaskiner inte omfattas obligatoriskt av EU ETS2, vilket gör behovet av nationella kompensationsåtgärder särskilt angeläget. Dieselskattenedsättningen är i dagsläget helt avgörande som konkurrensstöd, att försämrade villkoren för svenskt jord- och skogsbruk när Sverige behöver växla upp sin produktion, inte minst på grund av beredskapsbehovet, innebär en tydlig risk för Sverige som land. Det finns ingen tydlig korrelation mellan pris och åtgång av diesel i lantbrukssektorn, det tyder på att möjligheterna att justera ned åtgången är små. Därför menar LRF att EU ETS2 inte är det mest verksamma systemet för att minska klimatpåverkan inom sektorn. Sektorn bör därför exkluderas inom detta system, likt vad majoriteten av övriga europeiska länder har valt.

LRF har framfört Jordbruksavdraget som ett centralt styrmedel för att möjliggöra en accepterad och konkurrensneutral omställning. Förslaget om ett Jordbruksavdrag, som tidigare presenterats i SOU 2021:67, bör utredas vidare och utvecklas som ett alternativ eller komplement till dieselskatteåterbetalningen. LRF framhåller att frågor om avdragsnivåer, utformning, risk för dubbelavdrag samt statsstödsprövning behöver analyseras mer. Jordbruksavdraget ses som ett av få realistiska verktyg som kan förena klimatambition med bibehållen konkurrenskraft för sektorn.

LRF anser att en kombination av styrmedel kommer att krävas under en övergångsperiod. Kompletterande åtgärder, såsom en biopremie, skulle utgöra ett stöd för många lantbrukare att möjliggöra användningen av biodrivmedel. Många jord- och skogsbrukare vill kunna använda biodrivmedel redan idag men kan inte då kostnadsskillnaden är allt för stor. En biopremie tillsammans med säkrad tillgång på hållbara biodrivmedel är av stor vikt för att möjliggöra denna övergång. LRF ser även att skattebefrielsen för HVO och andra rena biodrivmedel bör kvarstå för att kunna möjliggöra övergången på ett ekonomiskt hållbart vis, därför är det positivt att Sverige skickade in ansökan för skattebefrielsen under förra året. Att stimulera användningen av biodrivmedel behöver taktas med att möjliggöra mer produktion av biomassa och biodrivmedel i både Sverige och i Europa. Flera goda förslag återges i tidigare utredning, En hållbar bioekonomistrategi – för ett välmående fossilfritt samhälle, SOU 2023:84.

Det behövs fler möjligheter till gröna investeringar inom jord- och skogsbruket, genom bland annat stödprogram såsom Klimatklivet har flertalet klimatinvesteringar blivit genomförda. Det finns dock ingen sammanhållen och långsiktig plan för hur jordbrukssektorn ska kunna bidra med att nå klimatmålen, vilket uppmärksammas i Riksrevisionens rapport Statens insatser för jordbrukets klimatomställning | Riksrevisionen. I rapporten tangerar man den komplexitet som finns inom lantbruksbranschen med att belysa utsläppsminskningar som både gäller fossila och biogena utsläpp. De biogena utsläppen är ofta kopplade till djurhållning men även markanvändning som skapar nytta i form av biologisk mångfald, ekosystemtjänster och kolinbindning. Rapporten uppmärksammar bland annat att åtgärder som minskar de biogena utsläppen har svårt att få stöd inom Klimatklivet, de glapp som finns inom olika stödsystem återges också. Bland annat ser LRF utmaningar med att stöd till större fossilfria maskiner och fordon är för lågt satt för att kunna motiveras. Eftersom livslängden på fordonen och maskinerna inom lantbruket är långa kommer det ta tid att byta ut hela fordons- och maskinflottan, därför menar LRF att biodrivmedel kommer att behöva tillgängliggöras för att inte bromsa omställningen, detta blir verksamt tillsammans med en tydligare satsning på fördelaktiga stödprogram för investeringar i fossilfria fordon och maskiner.

Klimatklivet ger inte heller stöd till tillverkning för fossilfri mineralgödselproduktion, något som vidare bör utredas och möjliggöras för att fler delar av matproduktionen ska kunna bli hållbar.

Skogstillväxten har återhämtat sig efter torkan och granbarkborreangreppen 2018 och upptagen i skog och mark är nu större än Sveriges samlade nationella utsläpp av växthusgaser. På totalen är Sverige därmed klimatpositivt. De fossila utsläppen har dock ökat och det är en utmaning för samhället.

Utöver kolinlagringen finns den så kallade substitutionseffekten som uppstår när skogsbaserade produkter ersätter fossila produkter. Aktivt och långsiktigt skogsbruk gör att skogen fungerar som aktiv kolsänka samtidigt som den levererar fossilfritt material och energi.

Högst 10 procent av utsläppsminskningen får komma från kompletterande åtgärder enligt förslaget. En av dessa är upptag i skog och mark. Miljömålsberedningen föreslår att upptag i skog och mark ska bokföras som upptag utöver Sveriges åtaganden i LULUCF-förordningen. Sverige kommer få mycket svårt att nå upp till LULUCF-förordningens mål och det innebär i praktiken att det inte kommer finnas något utrymme utöver det som räknas in i de kompletterande åtgärderna. Det är problematiskt att Sverige väljer denna väg för jord- och skogsbruket. Problemen med LULUCF-förordningen är för många välkända och borde vara så även för Miljömålsberedningen. Det är synd att Miljömålsberedningen inte tog chansen att inkludera skogsbrukets hela klimatnytta. Det är positivt att beredningen har konstaterat att en betydande del av upptagen i skog och mark beror på hur vädret påverkar skogstillväxten. Något som politiken inte kan påverka. LRF ser också positivt på beredningens beskrivning av skog- och skogsbrukets klimatnytta även om det inte återspeglas i bokföringsreglerna för markanvändningssektorn.

LRF vill understryka att utformad politik bör föreslå styrmedel som utformas i samklang med livsmedelsstrategin, skogsproduktion och totalförsvarets behov. Ett konkurrenskraftigt svenskt lantbruk är en förutsättning för både klimatomställning, försörjningsberedskap och långsiktig hållbarhet. LRF har via vår expert Sofia Backéus haft en plats i expertgruppen och aktivt bidragit konstruktivt till Miljömålsberedningens arbete.

Bakgrund

I slutet av januari 2025 fick Miljömålsberedningen ett tilläggsdirektiv att utvärdera och analysera de svenska etappmålen till 2030. Uppdraget omfattar att bedöma hur målen påverkas av EU:s klimatpaket och att föreslå nya svenska etappmål som harmoniserar med EU:s regelverk. Beredningen skulle också se över uppdrag och förordnande av ledamöter till Klimatpolitiska rådet.

Specifika synpunkter

För de åtgärdsförslag som vi inte kommenterar har vi inga synpunkter.

Miljömålsberedningens förslag:

att Sveriges etappmål för att minska utsläppen av växthusgaser formuleras enligt följande:

- Utsläppen i Sverige i ESR-sektorn bör senast år 2030 vara minst 60 procent lägre än utsläppen 2005.
- Högst 10 procentenheter av utsläppsminskningarna får ske genom kompletterande åtgärder.

att basårsutsläppen för 2005 ska vara samma som i EU:s ansvarsfördelningsförordning.

att utsläppen av växthusgaser i ESR-sektorn fram till 2030 bör följa en målbana som följer av en linjär minskning från 2015 års utsläpp till 60 procent minskade utsläpp 2030 jämfört med 2005 års nivå.

att regeringen i kommande klimatredovisningar redovisar utvecklingen av utsläppsreduktioner och kompletterande åtgärder i förhållande till etappmålet och målbanan.

LRF tillstyrker ovanstående förslag. Det är rimliga förslag och ökar harmoniseringen mot EUs klimatmålskonstruktion. LRF noterar att det totala utrymmet för de kompletterande åtgärderna ökar i förslaget jämfört med nuvarande ramverk. Ökningen är 0,5–0,6 miljoner ton koldioxidekvivalenter.

Miljömålsberedningens föreslår vidare:

att som kompletterande åtgärd fram till och med 2030 får räknas:

- a) permanent lagring av biogen koldioxid, bio-CCS. Som bidrag till etappmålet 2030 får räknas den totala mängd biogen koldioxid som avskilts i Sverige under år 2030 för att därefter permanent lagras.
- b) det rapporterade nettoupptag som överstiger Sveriges åtagande enligt LULUCF-förordningen. Som bidrag till etappmålet 2030 får räknas det rapporterade nettoupptag som överstiger åtagandet för 2030.
- c) verifierade utsläppsminskningar utanför Sveriges gränser. Som bidrag till etappmålet 2030 får räknas de enheter som bidragit till minskade utsläpp i andra länder under år 2030.
- d) biokol, direktinfångning och lagring av koldioxid (DACCS) och andra åtgärder som enligt verifierade metoder bidrar till att minska utsläpp eller öka upptag av växthusgaser, efter beslut om bokföringsregler

att Energimyndighetens instruktion ändras så att det tydliggörs att de internationella insatserna som genomförs i enlighet med Parisavtalets artikel 6 ska genomföras med hög miljöintegritet, minska utsläppen av växthusgaser och bidra till hållbar utveckling.

att ett uppdrag ska ges till relevanta myndigheter att lägga förslag på bokföringsregler för ytterligare kompletterande åtgärder som kan ske inom Sveriges gränser. Det inkluderar biokol, direktinfångning och lagring av koldioxid (DACCS) och andra åtgärder som enligt verifierade metoder bidrar till att minska utsläpp eller öka upptag av växthusgaser.

att regeringen i kommande klimathandlingsplaner presenterar en inriktning för hur regeringen avser att bygga upp kompletterande åtgärder i tillräcklig mängd för att nå etappmålen för 2030 och 2040 samt det långsiktiga målet att senast 2045 nå netto-nollutsläpp av växthusgaser och negativa utsläpp därefter.

att Miljömålsberedningen får i uppdrag att se över Sveriges målkonstruktion och etappmål för 2040, när EU:s klimatramverk för 2040 är beslutat.

LRF tillstyrker förslagen för de kompletterande åtgärderna förutom förslaget för LULUCF. Konstruktionen kommer högst troligt innebära att bidraget från LULUCF-sektorn bli noll. Under utredningens gång presenterades även andra förslag för markanvändningssektorn. LRF avstyrker även de förslagen då de har andra brister. Eftersom utredningens uppdrag var att harmonisera med EU-regelverket borde man åtminstone ha möjliggjort en viss andel av de stora upptag som finns i skogen som kompletterande åtgärd. Vi hade dock helst förespråkat att utredningen hade varit modig och föreslagit en beräkningsmetod som tar tillvara alla tre klimatnyttor från skogen – inlagring i biomassa och mark, lagring i produkter och substitution av fossila produkter och energi. I och med att skogen inte kan bidra till de kompletterande åtgärderna ifrågasätter vi om det finns en rimlig möjlighet att utnyttja de kompletterande åtgärderna fullt ut. Det tar ganska många år att få till fullt fungerande bio-ccs verksamhet i den skala som behövs och tillgången på internationella krediter är osäker. Med detta i åtanke tycker vi det är bra att det inte finns ett separat mål för de kompletterande åtgärderna utan att fokus istället kan ligga på de fossila utsläppen. För övriga åtgärder som inte fått bokföringsregler föreslår LRF att biokol prioriteras eftersom det är en teknik som redan idag finns kommersiell och kan skalas upp i relativ närtid.

Miljömålsberedningen bedömer:

att en omställning av transportsektorn är central för att klara Sveriges klimatåtaganden såväl inom EU som nationellt.

att det nationella målet för inrikes transporter till 2030 har bidragit med en tydlig styrsignal till aktörer inom transportsektorn.

att det fortsatt finns behov av tydliga politiska signaler efter 2030 om att fasa ut fossila utsläpp i transportsektorn.

Miljömålsberedningen föreslår:

att ett uppdrag läggs till relevanta myndigheter att föreslå mål eller indikatorer för utfasning av fossila bränslen och elektrifiering av fordonsflottan som kompletterar EU-lagstiftning.

LRF delar Miljömålsberedningens bedömning om det nationella målet för inrikes transporter. LRF tillstyrker att ett uppdrag läggs till relevanta myndigheter avseende utfasning av fossila bränslen i fordonsflottan. Utöver elektrifiering finns också ett behov av att använda biodrivmedel. Biodrivmedel har en viktig roll att minska utsläppen i nuvarande fordonsflotta genom inblandning eller direkt utbyte av fossila drivmedel. Det ger omedelbar klimatnytta. Biodrivmedel behövs också i flyg, sjöfart och tunga

arbetsmaskiner och tunga långväga transporter. Lantbrukets tunga arbetsmaskiner glöms ofta bort i biodrivmedelsdiskussionerna. Utsläppen från dessa är visserligen lägre än från flyg och sjöfart men det är en relativt enkel åtgärd för att minska utsläppen. Att elektrifiera skördetröskor, skogsmaskiner och stora traktorer ligger långt fram i den tekniska utvecklingen. Det beror dels på det stora effektbehov som dessa maskiner har, men också stora utmaningar med laddinfrastrukturen. För inomgårdsmaskiner finns det dock stora möjligheter med elektrifiering och det sker redan idag.

Klimatpolitiska rådet

Miljömålsberedningen föreslår:

att en valberedning för val av rådsmedlemmar tillsätts, där ledamöter från Naturvårdsverket, Energimyndigheten, Formas, Konjunkturinstitutet, Skogsstyrelsen, Klimatpolitiska rådet samt riksdagens miljö- och jordbruksutskott ingår.

att förordnandetiden för ledamöterna förlängs till tre plus tre år för att ge bättre möjligheter till successiv förnyelse och kontinuitet i rådets arbete.

LRF tillstyrker delvis förslaget om valberedning och förordning av ledamöter i Klimatpolitiska rådet. För valberedningens sammansättning anser LRF att även Jordbruksverket måste ingå. Det är för oss obegripligt att jordbrukssektorn inte finns representerad i valberedningen. LRF anser dock att det är bra med en valberedning. LRF föreslår också att kompetensen hos ledamöterna behöver breddas. Det bör finnas minst en ledamot i rådet som har djup kunskap i de gröna näringarnas förutsättningar. För Lantbrukarnas Riksförbund

Ulrika Dennerborg
Enhetschef
Samhällskontakter & samordning

Sofia Backéus
Näringspolitisk expert